

STORTINGET

Innst. 303 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:146 S (2021–2022)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Ine Eriksen Søreide, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou,
Charlotte Spurkeland, Tage Pettersen, Erlend
Larsen og Sveinung Stensland om å bekjempe
falske nyheter og desinformasjon**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan offentlige myndigheter bedre kan samhandle på tvers av samfunnssektorer for å kontre falske nyheter og desinformasjon som spres eller forsterkes av fremmede trusselaktører. Det er behov for en gjennomgang av de ulike etatenes mandater, organisering og ressurser med sikte på å oppnå bedre samhandling og koordinering og dermed mer effektiv og rettidig respons.
2. Stortinget ber regjeringen iverksette et systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid mot falske nyheter og desinformasjon. Prosjektet bør gå over minst fem år, med oppstart i 2022. Prosjektet bør inkludere et større, tverrfaglig prosjekt i regi av Media City Bergen. Prosjektet skal direkte kunne bidra til å øke kunnskap og kompetanse om falske nyheter og desinformasjon og samtidig legge til rette for å utvikle nye løsninger og ny teknologi som kan benyttes i kampen mot falske nyheter og desinformasjon.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til at det fremmes to forslag i representantforslaget, om å utrede hvordan offentlige myndigheter kan samhandle på tvers av samfunnssektorer for å kontre falske nyheter og desinformasjon og om å iverksette et systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid mot falske nyheter og desinformasjon.

Komiteen vil påpeke at falske nyheter og desinformasjon ikke er et nytt fenomen. I vår tid er tilfanget av desinformasjon imidlertid sterkt økende. Demonstranter som stormer kongressbygningen i USA, den russiske invasjonen av Ukraina og utstrakt spredning av hatretorikk gjennom sosiale medier i Myanmar er tydelige eksempler på desinformasjonens slagkraft. Også i Norge påvirkes vi av falske nyheter og desinformasjonskampanjer.

Komiteen understreker at internett i seg selv har hatt en enormt positiv betydning for borgernes mulig-

het til å utøve sin ytringsfrihet, både når det gjelder å innhente informasjon og å ytre seg. Et åpent og demokratisk internett er samtidig sårbart for misbruk. I vår tid kan falske nyheter og desinformasjon gjennom sosiale medier ha et større nedslagsfelt enn tidligere, og potensialet til å ramme den grunnleggende tilliten i samfunnet øker som følge av dette.

Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen understreker at arbeidet for å motvirke sammensatte trusler blir prioritert, og viser til at det allerede er flere pågående prosesser og arbeid på området.

I den forbindelse viser komiteen særlig til forslagene om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og politiloven med formål om å gi et mer helhetlig straffettslig vern mot uønsket utenlandsk påvirkningsvirksomhet, som nå er ute på høring. Komiteen har merket seg at regjeringen tar sikte på å følge opp høringen ved å komme til Stortinget med et lovforslag som rammer illegitim påvirkningsvirksomhet fra fremmed etterretningstjeneste.

I sitt svarbrev understreker statsråden at arbeidet for å motvirke sammensatte trusler krever bred involvering av hele samfunnet. Komiteen viser til at eksterne forskningsprosjekter, kampanjer og undervisningsopplegg i samarbeid med offentlige og private aktører er en viktig bidragsyter for å skape et bredt kunnskapsgrunnlag og bidra til kritisk medieforståelse og bevissthet om kildekritikk.

Komiteen har også merket seg den rollen som Medietilsynet spiller for å fremme kritisk medieforståelse. Den nye medieansvarsloven har også som mål å bidra til god ledelse av redaksjonelle medier basert på journalistiske prinsipper.

Komiteen vil understreke at en sentral del av Ytringsfrihetskommisjonens mandat nettopp er å gjennomgå hvordan internett har gjort det mulig å manipulere gjennom å spre desinformasjon og falske nyheter. Ytringsfrihetskommisjonen skal avgi sin innstilling 15. august 2022. Andre eksempler på kommisjonsarbeid hvor slike problemstillinger blir gjennomgått, er Forsvarskommisjonen og Totalberedskapskommisjonen, som på ulike måter vurderer sammenhengen mellom sammensatte trusler og sikkerhetspolitiske problemstillinger.

Komiteen støtter forslagsstillernes bekymring knyttet til falske nyheter og desinformasjon. Med en rask teknologisk utvikling og økende omfang av desinformasjon må en fra norsk side tilpasse seg slik at vi kan møte disse utfordringene best mulig i framtiden.

Komiteen er av den oppfatning at de utredninger som er under arbeid, vil lede til en fornyet diskusjon om de langsiktige sidene ved arbeidet mot falske nyheter og desinformasjon.

Komiteen viser til at det allerede er et omfattende samordningsarbeid på dette området. Justis- og bered-

skapsdepartementet koordinerer på vegne av regjeringen slike spørsmål som angår andre sektorer og sammensatte virkemidler i samarbeid med blant andre Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet og Kulturdepartementet, avhengig av tema.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at å vedta spørsmål om en egen utredning om hvordan offentlige myndigheter skal samhandle, synes overflødig all den tid Justis- og beredskapsdepartementet sitter med koordineringsansvar og flere kommisjoner arbeider med problemstillinger som angår videre arbeid med disse spørsmålene.

Flertallet er av den oppfatning at man ikke bør foregripe de anbefalinger som særlig Ytringsfrihetskommisjonen måtte komme med på dette området. Flertallet mener på den bakgrunn at man ikke kan ta stilling til spørsmålet om og hvordan et eventuelt systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid skal utformes før man ser de samlede anbefalingene fra både Ytringsfrihetskommisjonen og Forsvarskommisjonen.

På denne bakgrunn foreslår et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at så godt som alle politiske partier har erkjent trusselen falske nyheter og desinformasjon utgjør for et åpent, demokratisk samfunn som Norge. Disse medlemmer synes derfor det er overraskende at blant annet regjeringspartiene ikke ønsker å støtte representantforslaget. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker farene ved falske nyheter og desinformasjon i sine respektive partiprogram. Disse medlemmer viser til formuleringene i Arbeiderpartiets partiprogram 2021–2025:

«Falske nyheter og såkalte ekkokamre på sosiale medier utgjør en stor utfordring for samfunnet og demokratiet.»

og videre at Arbeiderpartiet vil

«Lage en nasjonal strategi mot falske nyheter.»

Disse medlemmer viser til formuleringen i Senterpartiets stortingsprogram 2021–2025:

«De siste årene har det vært stor framvekst av alternative medier og produksjon og spredning av falske nyheter. Dette truer tilliten og troverdigheten til de seriøse redaktørstyrte mediene, noe som i sin tur rokker ved hvilke sannheter vi har å forholde oss til når demokratiet vårt skal formes.»

Disse medlemmer viser til at Russlands brutale, umoralske og folkerettsstridige fremferd i sin krigføring i Ukraina ytterligere aktualiserer faren for spredning av falske nyheter og desinformasjon. Propagandaapparatet i Kreml kjenner ingen moralske grenser i sine forsøk på å splitte Vesten, så splid, misnøye og forakt mot myndigheter i vestlige land, eller gi ukrainske myndigheter skylden for de enorme lidelsene som påføres det ukrainske folk av styrker under russisk kommando.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen så langt har signalisert liten vilje til å gjennomføre nødvendige lovendringer for å kunne motvirke den tiltakende strømmen av falske nyheter og desinformasjon.

Disse medlemmer merker seg at justis- og beredskapsministeren i sin vurdering av representantforslaget viser til flere tiltak og lovendringer gjennomført eller foreslått av Solberg-regjeringen. Det vises blant annet til en tverrdepartemental arbeidsgruppe nedsatt for å styrke motstandsdyktigheten mot fremmed påvirkning under fjorårets stortings- og sametingsvalg, og til Solberg-regjeringens forslag om lovforbud mot samarbeid med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet i Norge. Disse medlemmer merker seg at regjeringen videre viser til medieansvarsloven og Ytringsfrihetskommisjonen, samt en rekke andre tiltak gjennomført av Solberg-regjeringen.

Disse medlemmer noterer med interesse at regjeringen forsvarer sine standpunkter ved å vise til lovforslag og initiativer fra Solberg-regjeringen, som regjeringen ennå ikke har klart å fremme for Stortinget, inkludert forslaget om lovforbud mot samarbeid med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet. Disse medlemmer merker seg at dette skjer omtrent samtidig som regjeringen fastholder sitt standpunkt om å ikke forby desinformasjonskanalene Russia Today (RT) og Sputnik News, slik EU nå har gjort, angivelig av «ytringsfrihetsgrunner». Disse medlemmer merker seg at verken falske nyheter eller desinformasjon er nevnt med et eneste ord i Hurdalsplattformen.

Disse medlemmer understreker at regjeringen har et betydelig ansvar for å iverksette tiltak for å håndtere den økende mengden falske nyheter og desinformasjon, og at håndteringen så langt ikke vitner om en fremoverlent holdning.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan offentlige myndigheter bedre kan samhandle på tvers av samfunnssektorer for å kontre falske nyheter og desinformasjon som spres eller forsterkes av fremmede trusselaktører. Det er behov for en gjennomgang av de

ulike etatenes mandater, organisering og ressurser med sikte på å oppnå bedre samhandling og koordinering og dermed mer effektiv og rettidig respons.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette et systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid mot falske nyheter og desinformasjon. Prosjektet bør gå over minst fem år, med oppstart i 2022. Prosjektet bør inkludere et større, tverrfaglig prosjekt i regi av Media City Bergen. Prosjektet skal direkte kunne bidra til å øke kunnskap og kompetanse om falske nyheter og desinformasjon og samtidig legge til rette for å utvikle nye løsninger og ny teknologi som kan benyttes i kampen mot falske nyheter og desinformasjon.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er bred enighet om å motarbeide falske nyheter og desinformasjon. Disse medlemmer mener det er prisverdig at den forrige regjeringen igangsatte viktig arbeid med Ytringsfrihetskommisjonen og endringer i straffeloven. Disse medlemmer er overrasket over at Høyre ikke vil ta seg tid til å avvente resultatene av dette arbeidet, men i stedet ønsker å foregripe konklusjonene fra utvalg som de selv satte ned. Disse medlemmer ser ingen grunn til å polemisere mot noen partiers arbeid på dette området.

Disse medlemmer mener det er gode grunner til å avvente både det arbeidet regjeringen er i gang med for å følge opp spørsmål om endringer i straffeloven, og det viktige arbeidet som Ytringsfrihetskommisjonen gjennomfører. Disse medlemmer tar derfor ikke konkret stilling til forslagene fra Høyre, men vil se dem i sammenheng med det pågående arbeidet og mener de bør vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg støtten fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet til Solberg-regjeringens tiltak for blant annet å motarbeide falske nyheter og desinformasjon, for eksempel Ytringsfrihetskommisjonen og de foreslåtte endringene i straffeloven. Disse medlemmer mener partienes støtte til tiltakene er viktig. Disse medlemmer imøteser at regjeringen fremmer dette og andre lovforslag for Stortinget, blant annet forslaget om å la PST lagre åpent tilgjengelig informasjon, slik at relevante myndigheter gis bedre verktøy i sitt daglige virke med å beskytte Norge mot trusler fra fremmede makter.

Disse medlemmer viser til det konkrete forslaget om et større, tverrfaglig prosjekt i regi av Media City Bergen. Kompetansemiljøet tilknyttet Media City Bergen er helt unikt i Norge og internasjonalt, og omfatter samlet over 100 mediebedrifter, teknologi- og oppstartsselskaper. Miljøet er ledende også i internasjonal sammenheng, og mer enn 80 prosent av klyngens medlemsbedrifter lanserer årlig ulike nyvinninger og inno-

vasjoner. Disse medlemmer mener kunnskapsklyngen ved Media City Bergen i kraft av sin posisjon vil kunne fremme nye og innovative løsninger i kampen mot falske nyheter og desinformasjon. Disse medlemmer vil særlig understreke behovet for nye teknologiske løsninger i møte med de store teknologiske endringene vi nå står overfor.

Disse medlemmer mener Ytringsfrihetskommisjonen vil kunne tilføre betydelig innsikt og fremme relevante forslag til nye tiltak. Disse medlemmer vil like fullt understreke at tiltak mot falske nyheter og desinformasjon kun utgjør en begrenset del av Ytringsfrihetskommisjonens mandat. Mandatet omfatter heller ikke eksplisitt styrte desinformasjonskampanjer fra fremmede makter med mål om å øke polariseringen i Norge. Disse medlemmer vil derfor understreke at ytterligere gjennomgang trengs, i tråd med utviklingen i trusselbildet, og særlig med henblikk på fremmede makter.

Disse medlemmer vil bemerke at denne problemstillingen dessverre aktualiseres av Russlands brutale og folkerettsstridige krigføring i Ukraina. Trusselbildet knyttet til falske nyheter og desinformasjon har blitt betydelig skjerpet etter at Ytringsfrihetskommisjonen ble nedsatt. Med krigen er russisk desinformasjon nå skrudd opp til et helt nytt omfang. Disse medlemmer mener dette fordrer nye tiltak, og oppfordrer regjeringen til å handle proaktivt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre vil fremholde det grunnleggende demokratiske prinsippet om fri meningsutveksling i det offentlige ordskiftet, og vil advare mot å legge til rette for en utvikling der offentlige organer opptrer som dommere over argumentene og kildene som benyttes. Disse medlemmer mener at falsk informasjon best bekjempes gjennom en fri og åpen debatt, og at en økt statlig rolle slik representantforslaget beskriver, snarere vil bidra til å skape mistillit til myndighetene. Disse medlemmer er kjent med at utenlandske myndigheter bruker falske nyheter og feilinformasjon i påvirkningsoperasjoner for å svekke samfunnets forsvarsevne, og mener at dette bør behandles i sammenheng med utformingen av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Disse medlemmer imøteser Forsvarskommisjonens konklusjoner på dette området, samt lovforslaget om illegitime påvirkningsoperasjoner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Dokument 8:146 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Eriksen Søreide, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Charlotte Spurkeland, Tage Pettersen, Erlend Larsen og Sveinung Stensland om å bekjempe falske nyheter og desinformasjon – vedtas ikke.»

Komiteens medlem fra Venstre deler forslagsstillernes bekymring for spredningen av falske nyheter som et ledd i påvirkningsarbeid gjennomført av fremmede makter i Norge. Dette medlem vil understreke at utfordringen med falske nyheter har blitt forsterket gjennom sosiale medieplattformer med en forretningsmodell basert på engasjement knyttet til polariserende budskap. Dette medlem viser til at svaret for å endre denne forretningsmodellen først og fremst ligger hos selskapene bak plattformene. Videre vil dette medlem framheve at noen av de mest effektive tiltakene for å motvirke falske nyheter ligger i å skape markedsbaserte insentiver som fører til lavere spredning av slike falske nyheter. Dette kan omfatte tiltak som sikrer mer åpenhet rundt algoritmebeslutninger, men også forbud mot såkalt overvåkningsbasert reklame.

I denne sammenheng viser dette medlem til Dokument 8:167 S (2021–2022) fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland og Alfred Jens Bjørlo om bedre personvern på sosiale medier, som for tiden ligger til behandling i justiskomiteen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan offentlige myndigheter bedre kan samhandle på tvers av samfunnssektorer for å kontre falske nyheter og desinformasjon som spres eller forsterkes av fremmede trusselaktører. Det er behov for en gjennomgang av de ulike etatenes mandater, organisering og ressurser med sikte på å oppnå bedre samhandling og koordinering og dermed mer effektiv og rettidig respons.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen iverksette et systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid mot falske nyheter og desinformasjon. Prosjektet bør gå over minst fem år, med oppstart i 2022. Prosjektet bør inkludere et større, tverrfaglig prosjekt i regi av Media City Bergen. Prosjektet skal direkte kunne bidra til å øke kunnskap og kompetanse om falske nyheter og desinformasjon og samtidig legge til rette for å utvikle nye løsninger og ny teknologi som kan benyttes i kampen mot falske nyheter og desinformasjon.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 3

Dokument 8:146 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Eriksen Søreide,

Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Charlotte Spurkeland, Tage Pettersen, Erlend Larsen og Sveinung Stensland om å bekjempe falske nyheter og desinformasjon – vedtas ikke.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:146 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Eriksen Søreide, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Charlotte Spurkeland, Tage Pettersen, Erlend Larsen og Sveinung Stensland om å bekjempe falske nyheter og desinformasjon – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 10. mai 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Marit Arnstad

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/1911 - MJH

Dato
05.04.2022

**Representantforslag - Anmodning om departementets uttalelse til Dok 8:146 S
om å bekjempe falske nyheter og desinformasjon til behandling**

Jeg viser til brev av 23. mars 2022 fra Stortingets utenriks- og forsvarskomite, der komiteen ber om Utenriksdepartementets uttalelse i forbindelse med behandling av representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Eriksen Søreide, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Charlotte Spurkeland, Tage Pettersen, Erlend Larsen og Sveinung Stensland om å bekjempe falske nyheter og desinformasjon. Representantforslaget berører et tema som hører inn under Justis- og beredskapsdepartementets (JD) ansvarsområde, grunnet JDs samordningsrolle. Saken er derfor overført til mitt departement.

JD har hovedansvaret for å følge opp og koordinere regjeringens arbeid relatert til spørsmål om sammensatte virkemidler. Dette er et arbeid vi gjør i tett samarbeid med Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet og andre departementer utifra tema. Spredning av falske nyheter og desinformasjon er eksempler på slike virkemidler som brukes i kombinasjon med andre, og er derfor et område vi samarbeider særlig med Kulturdepartementet om. Arbeidet for å motvirke sammensatte trusler krever en bred involvering av hele samfunnet, og ligger som grunnlag for myndighetens arbeid. Dette er et arbeid som har høy prioritet hos regjeringen, hvor mye allerede er gjort og hvor det er flere pågående prosesser.

I forkant av Stortings- og sametingsvalget i 2021 ble det nedsatt en tverrdepartemental arbeidsgruppe som utarbeidet en tiltaksplan for å styrke motstandsdyktigheten mot uønsket påvirkning inn mot stortings- og sametingsvalget.

Forrige regjering sendte på høring et forslag om endringer i straffeloven,

straffeprosessloven og politiloven med formålet å styrke og gi et mer helhetlig strafferettslig vern mot uønsket utenlandsk påvirkningsvirksomhet i Norge. Forslaget innebærer et nytt straffebud som vil gjøre det straffbart å samarbeide med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet. Med påvirkningsvirksomhet menes virksomhet som fremmed etterretningstjeneste utøver med formål om å påvirke den allmenne meningsdannelse eller beslutninger. Jeg tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med et konkret lovforslag som rammer illegitime påvirkningsoperasjoner.

Kulturdepartementet opplyser at mediebransjen på eget initiativ har iverksatt tiltak mot desinformasjon. Faktisk.no er en ideell organisasjon og uavhengig redaksjon for faktasjekk av samfunnsdebatten og det offentlige ordskiftet. Faktisk.no har også en egen skoleavdeling, Tenk, som utvikler undervisningsopplegg om kritisk mediebruk og kildebevissthet.

En ny medieansvarslov trådte i kraft 1. juli 2020. Et hovedmål med loven er å skape insentiver for god ledelse og kontroll av redaksjonelle medier basert på journalistiske normer og prinsipper. Ut over dette er innsatsen mot desinformasjon i mediene i hovedsak rettet inn mot forebyggende tiltak, inkludert å fremme kritisk medieforståelse og bevissthet om kildekritikk i befolkningen. Kompetanse om medier og kildekritikk kan gi publikum metoder for å avdekke falske nyheter, og oppmuntre til bevissthet og kritisk tenkning om hva man selv publiserer eller deler på sosiale medier. Arbeidet inkluderer befolkningsundersøkelser, kampanjer og undervisningsopplegg, som regel i samarbeid med andre offentlige og private aktører.

Et av Medietilsynets viktigste ansvarsområder er å fremme kritisk medieforståelse. Som del av arbeidet leder Medietilsynet et samarbeidsnettverk som består av 25 organisasjoner eller virksomheter som jobber med mediekompetanse ut fra ulike vinklinger og målgrupper. Nettverket skal bidra til kunnskapsutveksling, samarbeid og tiltak for å øke den kritiske medieforståelsen i ulike deler av befolkningen. Nettverket inkluderer departementer, direktorater, universiteter, foreninger og private selskap. På dette området finnes det derfor allerede en struktur for samhandling på tvers av samfunnssektorer.

Forskning er et viktig element, og jeg vil særlig nevne at på oppdrag fra myndighetene utarbeidet FFI rapporten «Hvordan gjøre samfunnet mer robust mot uønsket påvirkning i sosiale medier». Rapporten ble laget som en del av C-SPI (Cyber-Social propaganda and influence)-prosjektet – som er et større FFI-prosjekt om påvirkningsoperasjoner og desinformasjon.

Rapporten fremmer en rekke anbefalinger på hvordan man kan styrke vår robusthet mot uønsket påvirkning i sosiale medier. Anbefalingene er blant annet tilknyttet risiko- og sårbarhetsanalyser, metoder for å avdekke og håndtere desinformasjon, utvikling av digitale verktøy, økt motstandsdyktighet i samfunnet og på myndighetsnivå samt kontinuerlig kunnskapsbygging innen feltet. Rapporten er offentlig tilgjengelig på FFIs nettsider.

Ytringsfrihetskommisjonen, som ble oppnevnt i februar 2020, har som oppdrag å foreta en helhetlig gjennomgang av ytringsfrihetens stilling i Norge. Beslutningen om å igangsette utredningen ble bl.a. begrunnet slik:

«Nettets struktur har gjort det enklere enn før å spre propaganda og desinformasjon for å fremme politiske eller kommersielle interesser, noe som innebærer manipulering av, og fører til svekket tillit til, offentligheten. Samtidig brukes uberettigede påstander om «falske nyheter» som et virkemiddel for å svekke tilliten til kritiske medier, i enkelte land også til å legitimere lovgivning og tiltak som svekker pressefriheten.»

Kommisjonen skal blant annet vurdere tiltak for å fremme bred deltakelse i samfunnsdebatten, og tiltak mot desinformasjon og falske nyheter. Mandatet rommer derfor i prinsippet forslagene i representantforslaget. Kommisjonen skal avgi sin utredning innen 15. august i år. Utredningen vil sette behovet for tiltak mot desinformasjon og falske nyheter inn i en bredere kontekst som også vil inkludere de redaktørstyrte mediene og de globale plattformenes rolle og rettslige ansvar. Det kan derfor være grunn til å avvente ytterligere konkrete tiltak til kommisjonens utredning legges fram.

Avslutningsvis vil jeg også nevne forsvarskommisjonen som regjeringen har satt ned, som blant annet skal vurdere sammenhengen mellom sammensatte trusler og andre sikkerhetspolitiske og militærstrategiske utviklingstrekk. Forsvarskommisjonen skal levere sin endelige rapport i form av en offentlig utredning (NOU) til forsvarsministeren senest 3. mai 2023. Totalberedskapskommisjon som regjeringen også har satt ned, skal se på hvordan våre ressurser kan benyttes på en best mulig måte for å videreutvikle samfunnssikkerhet og beredskap. Totalberedskapskommisjonen skal levere sin innstilling i form av en NOU til Justis- og beredskapsdepartementet 5. juni 2023.

Representantenes forslag bidrar til å understreke viktigheten av fokus på et sentralt område hvor vi kontinuerlig tilstreber å forbedre oss. Som eksemplene viser, gjøres det allerede mye koordinert innsats på feltet. Innspillene til representantene tas med i det videre arbeidet, og sees i lys av nevnte initiativer, møteplasser og pågående prosesser.

Med hilsen

Eirik Mørch